

2. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна, Харків, 2021. 768 с.

3. Палюх Л. М. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення проти правосуддя: дис. юрид. наук. Харків, 2021. 554 с.

4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України № 2229-VIII від 7 грудня 2017 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

5. Цивільний процесуальний кодекс України. Закон України № 1618-IV від 18 березня 2004 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.

6. Всеукраїнська акція «16 днів проти насильства». <https://inf.lic.org.ua/publikatsiyi/vseukrayinska-aktsiya-16-dniv-proty-nasylstva/>.

Мелеховець Євгенія Костянтинівна,
аспірант кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ «СЛУЖБОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У СФЕРІ ОБОРОНИ КРАЇНИ» ЯК ПРЕДМЕТУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 330 КК УКРАЇНИ

Інформація в сфері оборони, особливо в умовах відбиття повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України, є важливим елементом забезпечення національної безпеки та обороноздатності країни, і її захист, в тому числі кримінально-правовий, є в таких умовах особливо важливим, оскільки шкода, яка може бути завдана інтересам держави розголошенням такої інформації, в умовах воєнного стану може бути катастрофічною. Тож, інформація в сфері оборони, навіть якщо вона не має статусу державної таємниці, але є критично важливою для національної безпеки, повинна бути захищена від несанкціонованого доступу та розголошення.

Правовою основою кримінально-правового захисту службової інформації у сфері оборони є стаття 330 КК України, якою встановлена кримінальна відповідальність за передачу іноземним підприємствам, установам, організаціям або їх представникам, або збирання з метою такої передачі відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни. Така дещо громіздка конструкція диспозиції

статті 330 КК України з'явилась в результаті викладення даної статті у 2014 році в новій редакції у зв'язку з прийняттям Закону України «Про доступ до публічної інформації», в статті 9 якого визначено, що до службової може належати інформація, зокрема: 2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці [1].

Як впливає з наведеної вище норми, віднесення інформації у сфері оборони країни до державної таємниці автоматично виключає можливість її віднесення до *службової інформації* в сфері оборони країни. З цього приводу слід звернутись до положень Закону України «Про державну таємницю», а саме частини першої статті 8 зазначеного Закону, якою визначено досить широкий перелік видів інформації в сфері оборони країни, які відносяться до державної таємниці у порядку, передбаченому цим законом. До прикладу, це стосується інформації про зміст стратегічних і оперативних планів та інших документів бойового управління, підготовку та проведення військових операцій, стратегічне та мобілізаційне розгортання військ; про дислокацію, характеристики пунктів управління; про застосування систем озброєння, підготовку та проведення військових операцій; про заходи та показники розвитку Збройних Сил України та їх спроможностей; про склад, завдання та матеріально-технічне забезпечення розвідувального органу Міністерства оборони України та зібрану і створену ним інформацію в результаті його діяльності; про особовий склад Сил спеціальних операцій Збройних Сил України тощо) [2].

В свою чергу, відповідно до законодавства України, службова інформація в сфері оборони охоплює дані, які використовуються державними органами і структурами для забезпечення національної безпеки. До таких відомостей можуть належати: внутрішні нормативно-правові документи, що регламентують діяльність оборонних установ; інформація про мобілізаційні плани та військову підготовку; матеріали, що стосуються забезпечення підрозділів Сил безпеки та оборони України. Ці відомості не мають статусу державної таємниці, але їх незаконне розголошення або передача може спричинити значні втрати для обороноздатності країни [3].

В цьому контексті слід відзначити, що відповідно до частин другої та третьої статті 9 Закону України «Про доступ до публічної інформації», документам, що містять відомості, які

становлять службову інформацію, присвоюється гриф «для службового користування»; крім того, відповідний орган державної влади має затвердити перелік відомостей, що становлять службову інформацію, і такий перелік сам по собі не може бути обмежений у доступі [1]. З практичної точки зору це має дуже важливе значення, оскільки в разі, якщо відповідним органом державної влади не було вжито передбачених законом дій (присвоєння документу грифу «Для службового користування», затвердження та опублікування переліку інформації, віднесеної до службової), визначення такої інформації як службової суперечитиме законодавству.

З огляду на це, при винесенні вироків за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого статтею 330 КК України, суди завжди мають з'ясовувати ту обставину, чи була віднесена відповідна інформація до службової у визначеному законодавством порядку. В якості прикладу можна навести вирок Корольовського районного суду м. Житомира від 25 квітня 2022 року по справі № 296/1922/22, в якому суд, обґрунтовуючи рішення про винуватість підсудного, посилався в тому числі на те, що відповідно до п. 10.2 «Переліку відомостей, що становлять службову інформацію у Службі безпеки України» затвердженого Наказом Центрального управління Служби безпеки України 21.08.2012 № 400, відомостями, що становлять службову інформацію у Службі безпеки України є в тому числі відомості, щодо забезпечення або використання боєприпасів, вогнепальної зброї, спеціальної техніки, засобів спеціального зв'язку чи спеціального автотранспорту в системі Служби безпеки України (а саме таку інформацію збирав шляхом фотографування та надсилав в месенджер особі, яка була громадянином держави-агресора, підсудний у даній справі) [4].

Перелік відомостей, які можуть становити службову інформацію в сфері оборони країни, є досить широким. Приміром, Перелік відомостей Міністерства оборони України, які містять службову інформацію, затверджений наказом Міністерства оборони України 17 жовтня 2023 року № 605, містить понад 300 видів такої інформації, які можуть стосуватись різноманітних аспектів діяльності Сил оборони України – від планування заходів Міністерства оборони України з питань національної безпеки у військовій сфері, сфері оборони і військового будівництва та відомостей про організацію, чисельність, дислокацію та бойову готовність військ (сил),

озброєння та військової техніки до, приміром, відомостей про морально-психологічне забезпечення військ (сил) чи про військову освіту, наукову та науково-технічну діяльність. Однак ключовою рисою проаналізованого Переліку є те, що значна частка категорій відомостей, вказаних у ньому, може бути віднесена до службової інформації *виключно у випадку, якщо такі відомості не підпадають під дію Зводу відомостей, що становлять державну таємницю.*

На практиці відмежування «службової інформації» від «таємної» є досить тонкою гранню, адже наприклад дані щодо озброєння та техніки можуть відноситись до двох категорій.

Тим не менш, загальним принципом, який впливає з норм статті 9 Закону України «Про доступ до публічної інформації», є те, що інформація в сфері оборони може бути віднесена до службової виключно в тому разі, якщо її не віднесено в установленому законом порядку до державної таємниці. І навпаки, не можуть бути визнаними службовою інформацією в сфері оборони ті відомості, які хоч і мають критичне для обороноздатності значення, проте не були віднесені у встановленому законодавством порядку до інформації з обмеженим доступом (не мають грифа «для службового користування», не зазначені в затвердженому та опублікованому відповідним органом переліку відомостей, що становлять службову інформацію тощо). В обидвох зазначених вище випадках притягнення до кримінальної відповідальності за збирання та передачу таких відомостей за статтею 330 КК України виключається – такі дії або кваліфікуватимуться за іншими статтями КК України, які охороняють державну таємницю (ст.ст. 328, 422 КК України), або ж не будуть визнані кримінально протиправними взагалі.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314.

2. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 № 3855-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 16, ст.93

3. Організація охорони державної таємниці в Україні : навчальний посібник / А. М. Супруненко, І. І. Башта, А. М. Лисеюк, К. С. Свіріна ; Університет державної фіскальної служби України. – Ірпінь : УДФСУ, 2020. – 370 с. – (Серія «На допомогу студенту УДФСУ»; т. 68).

4. Вирок Корольовського районного суду м. Житомира від 25 квітня 2022 року по справі № 296/1922/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104068632>.

5. Наказ Міністерства оборони України № 605 від 17.10.2023 року «Про затвердження Переліку відомостей Міністерства оборони України, які містять службову інформацію (ПСІ-2023)» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0605322-23#Text>.

Мельник Олександр Олександрович,
аспірант Національної академії
внутрішніх справ

СУБ'ЄКТ СЛУЖБОВОГО ПІДРОБЛЕННЯ

Суб'єкт кримінального правопорушення належить до суб'єктивних ознак складу кримінального правопорушення. У науковій літературі одностайним є підхід, згідно якого суб'єктом службового підроблення може бути лише службова особа [2, с. 33], тобто спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення.

За змістом положень ч. 2 ст. 18 КК України спеціальним суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, суб'єктом якого може бути лише певна особа.

Як вірно зазначає Степанюк М.В., характеристика суб'єкта службового підроблення пов'язана із специфічними особливостями, що зумовлюються своєрідним службовим статусом службової особи, що суттєво вирізняє її порівняно із загальною характеристикою суб'єкта складу кримінального правопорушення. За такою послідовністю думки, кримінально-правова характеристика суб'єкта службового підроблення полягає у комплексному аналізі загальних ознак суб'єкта кримінального правопорушення та специфічних особливостей суб'єкта службового підроблення. Поряд із такими загальними ознаками (фізична осудна особа, якій до вчинення службового підроблення виповнилося шістнадцять років) науковий інтерес в контексті дослідження даної тематики становлять специфічні ознаки службової особи як суб'єкта службового підроблення.

Зміст поняття службової особи розкрито у ч. ч. 3, 4 ст. 18 КК України, тобто суб'єктами службового підроблення вважають службові особи юридичних осіб публічного та